

DOKTORI (Ph.D.) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

**KULTÚRÁK KÖZÖTT: AMERIKAI INDIÁNOK A MULTIKULTURÁLIS
AMERIKAI TÁRSADALOMBAN**

SZATHMÁRI JUDIT

DEBRECEN

2006

I. Az értekezés célkitűzései

Értekezésem a jelenkori városi indián lakosság a multikulturális amerikai társadalomban betöltött szerepét kutatja. Az értekezés főbb céljai:

1. az amerikai társadalom multikulturális kontextusának vizsgálata
2. és a városi indián lakosság különleges helyzetének elemzése.

A Milwaukee Indián Iskola alapításán keresztül demonstrálom,

1. hogyan példázza a város indián lakossága az amerikai indiánok társadalomban betöltött szerepét,
2. és hogyan szolgálhatja egy kisebbségi önálló intézmény a társadalomban való részvételt.
3. Az értekezés az első városi indián törzsi iskola történetének feldolgozásának hiányát is pótolja. Szó szerint, és átvitt értelemben is indiánokat képezve, az iskola alapítása bizonyítja, hogy a többségi társadalomban való részvételnek önkéntesnek és alkalminak kell lennie.

Az "indián probléma" kifejezés még mindig sűrűn használatos az indián kisebbséggel kapcsolatban, ezzel szemben az általuk elért eredmények, mint ahogyan azt Milwaukee példája mutatja, nem kapnak elég publicitást. Az indián önszegélyező csoportok és az iskola önálló kezdeményezésként, az indiánok által önállóan megalkotva jöttek létre.

Alapvető feltevésem, hogy az indián iskola megalapításával az indiánok egy metaforikus forgóajtót hoztak létre, amely a többségi társadalomban való részvételt hivatott segíteni. Az iskola működése igazolja az indián kulturális tudat megőrzésének szükségességét, ugyanakkor felkészíti tanulóit a többségi társadalomba való belépésre. A forgóajtó kulturális eszköz, amely lehetővé teszi az indián és a többségi kultúrák közötti

átjárhatóságot. A metafora az átjárhatóság szabadságát is kifejezi, ugyanakkor teljes jelenlétet egyszerre csak egy kultúrában engedélyez. A forgóajtó állandó mozgást és az irányok szabad megválasztását is feltételezi. Folytonos működése nem csak egyének, hanem olyan heterogén csoportok, mint az amerikai indiánok, mozgását is lehetővé teszi, amennyiben élni kívánnak ezzel a lehetőséggel.

Ez utóbbi tényező alapvető eleme az indiánok multikulturális társadalomban való jelenlétének, mivel indián szempontból, a más kisebbségi csoportok által vágyott integritással nem azonosulnak, habár a radikális indián mozgalmak alkalmaztak például fekete szabadságjogi technikákat, hogy kifejezzék elégedetlenségüket a társadalomban betöltött szerepükkel kapcsolatban.

II. Kutatási módszerek

A multikulturális szakirodalom terén kevés mű foglalkozik az indián kérdéssel. Ennek magyarázata az indiánok az amerikai lakosság számával összevetve alacsony létszámában rejlik. Emellett a többségi társadalom még mindig "láthatatlan" kisebbségnek tekinti az indiánokat. Ez ellentmondásos, hiszen más etnikai vagy faji kisebbség soha nem kapott állandó "probléma" jelzöt. Kutatásaimat 1999 és 2000 között végeztem Milwaukee-ban. Adatokat gyűjtöttem a Wisconsin Egyetem Golda Meir könyvtárának kézirat gyűjteményében, illetve a Milwaukee Múzeum amerikai indián forrásgyűjteményében.

E gyűjtemény újságcikkeket, helyi indián csoportok gyűléseinek jegyzőkönyveit, levelezéseket és egyéb feljegyzéseket tartalmaz, illetve városi és állami indián jelenlétre vonatkozó történeti dokumentumokat. Nancy Lurie professzorral való együttes munkám felbecsülhetetlen segítséget nyújtott az adatgyűjtéshez. Lurie Professzor nemcsak szemtanúja, de aktív résztvevője is a Milwaukee-ban és Wisconsin-ban indiánokat érintő eseményeknek, és nagyban hozzájárult az indián helyzet javításához. Személyes indián ismeretségei révén

segített kapcsolatot teremteni a helyi indián közösséggel. Így az iskolában tett látogatások, a tanárokkal és bizottsági tagokkal való ismeretségek, illetve az indián közösséggel való rendszeres találkozás alkothatja a kutatás alapját.

III. Eredmények

1. Az Egyesült Államok kormányának állandó problémát jelentett az indián kisebbség ellenállása a kormány integrációs politikájával szemben. Indián értelmezés szerint ez a fehér, illetve többségi, legyen az multikulturális, társadalommal való azonosulást jelentené. Az indián források nagy része a többségi társadalmat a fehér kultúrával azonosítja. A radikális indián mozgalmak változtattak ezen az állásponton, így az alkalmazkodás megvalósulhat, amennyiben ez az indiánok által szabott mértékben történik.

2. Amikor az indiánok elkezdtek a társadalomban betöltött szerepükkel való elégedetlenségüket kifejezni, a többségi társadalom sztereotípiák sűrű alkalmazásával reagált. Láthatatlan kisebbségnek kikiáltva, az indiánoknak először is ezt a láthatatlanságot kellett legyőzniük, azaz a valós indián képet megmutatniuk. Súlyosabb volt a helyzet a városokban az indián népesség elszórtsága és különböző törzsekből való származása miatt. A többségi társadalom azon nézete, mely szerint az indiánokat még mindig csak rezervátumokhoz kötötten tudja látni, figyelmen kívül hagyva az egyre növekvő urbánus populációt, a mai napig hatással van az indián ügyekre. A Milwaukee-ban alapított különböző indián csoportoknak egy céljuk volt: legyőzni a sztereotípiákban gyökerező láthatatlanságot. Bár más-más technikát alkalmaztak, mind elérték céljukat.

3. Az 1970-es és 80-as években, a helyi indián csoportok illetve az indián iskola jelenléte diszkriminatív kijelentésekhez és kritikákhoz vezetett. Mindezek ellenére, sikerült kompromisszumokat kötni az indián kisebbségen belül és a város nem indián lakosaival is. A

helyzet érdekessége, és a teljes multikulturális környezet megkérdőjelezése abból adódik, hogy, míg Milwaukee-ban viszonylag békésen megoldódtak az ellentétek, az indiánok különleges jogából adódó konfliktusok még mindig léteznek, és nem csak Wisconsin-ban.

Az antagonizmus és indián-ellenes viselkedés alapja a többségi és az indián kultúra értékrendszere között feszülő ellentét. Ellentétben az amerikai társadalom egyéni érdekekre fektetett hangsúlyával, az indiánok továbbra is kommunális célokban gondolkodnak. Az indián-európai konfliktus kezdetektől fogva abban gyökerezett, hogy az Egyesült Államok egyéni szinten kívánta megoldani az indián kérdést, ahelyett, hogy törzsi kultúrájukhoz való kötődésük megszakítására kényszerítette volna az indiánokat.

4. Ha a posztetnikus amerikai társadalom megvalósulna, nem kellene döntenie többségi és kisebbségi, azaz, törzsi kötődések között, mivel nem létezne olyan kényszerítő kulturális erő, amely egy, a kisebbség által nemkívánatos irányba terelné az adott csoportot. A posztetnikus társadalom, ha elismerné a faji és etnikai kötelékek erősségét, ideális lenne az indiánok amerikai társadalomban való részvételére. A jelenleg fennálló, a lakosságot öt faji és etnikai csoportba soroló struktúra indián blokkja meg kívánja tartani a származási kötelékeket, ugyanakkor új, önkéntes identitásokat is keres. Az indián iskola megalapítás az előbbire fektetett nagyobb hangsúlyt igazolja.

5. Az indián iskola működése olyan alapot teremt, ahol a fiatal, városi indián generációk megtanulják a saját kultúrájukkal való azonosulást, emellett felkészítik őket a többségi társadalomban való részvételre. Az iskola lehetőséget ad a kultúrák közötti választásra is, akár mindkettőre. Az iskola megalapítása és tanterve az indián kultúrák megőrzésére irányul, és ezzel párhuzamosan biztosítja a többségi társadalomba való önkéntes részvételt.

6. Az indián iskola kettős célt szolgáló intézménnyé vált. Egyrészt, alapításától fogva osztozott más indián csoportok azon célkitűzésében, hogy lerombolja azokat a sztereotípiákat, amelyek létrejöttéhez vezettek, és amelyek évtizedekig hátráltatták működését. Az új tanterv

és a kulturális biztonságot nyújtó környezet biztosítja az indián kulturális lét folytonosságát. Szó szerint, és átvitt értelemben is, az iskola forgóajtóvá vált, amely nem csak kultúrákat választ el egymástól, hanem hozzáférhetőséget is biztosít. Az iskola másik fontos funkciója az indián közösség egyesítése és a nem indián lakossággal való kommunikáció, illetve együttműködés elősegítése Milwaukee-ban.

7. Az együttműködés és az ébredő multikulturális szellem olyan kompromisszumokhoz vezetett, amelyek nem csak az indián iskola jövőjét, hanem a városban élő indiánok "láthatóságát" is biztosítják. Az iskola most már nem csak az indián generációk oktatásáért, hanem, általuk, a nem indián közösség neveléséért is felel, hogy a jövőben létrejöhesse a posztetnikus amerikai társadalom.

IV. Az értekezés tárgyában megjelent publikációk listája

- Szathmári, Judit. "American Indian Organizations." *Régiók Szerepe, Versenyképessége az Európai Unióban. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Közalapítvány Kuratóriuma Füzetei* 18. (2002): 70-2.
- . "Amerikai Indián Mozgalmak." *Diszciplínák Találkozása. Nyíregyházi Főiskola Doktorandusz Füzetek* 3. (2003): 45-52.
- . "The New Indian Country: The Effects of Relocation on Urban Indian Communities." *The 1950s. Hungarian Association of American Studies*. (2005): 211-15.
- . "Urban Adjustment: American Indian Self-Help Organizations in Milwaukee." *Hungarian Journal of English and American Studies* (Fall 2002): 133-52.